

บันทึก

เรื่อง การขอจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิ

กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๐.๒/๗๕๗๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า จังหวัดสมุทรปราการได้มีหนังสือหารือกรณี นายอารีย์ โก๊ะเจริญ ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิสามัคคีธรรมอิสลาม เป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนมูลนิธิจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมูลนิธิ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นองค์การจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แต่ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต่อนายทะเบียนมูลนิธิจังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒ จึงหาหรือว่า นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ได้หรือไม่ กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้วมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

๑. การจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิจะต้องยื่นคำขอต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งเป็นองค์การก่อนแล้วจึงยื่นเรื่องราวต่อนายทะเบียนมูลนิธิเพื่อขอจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สำหรับระยะเวลาในการยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาไว้แต่อย่างใด ดังนั้น กรณีมูลนิธิสามัคคีธรรมอิสลามซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นองค์การจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแล้ว จึงสามารถจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ แต่เนื่องจากตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดให้มูลนิธิที่มีอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและมีได้เป็นนิติบุคคล จะต้องยื่นขอจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๐ กำหนดว่า “ผู้ใดใช้คำว่า มูลนิธิประกอบชื่อในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจ โดยมีได้เป็นมูลนิธิที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่เป็นการใช้ในการขอจดทะเบียนเกี่ยวกับการจัดตั้งมูลนิธิ ฯลฯ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาทและปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้” จึงควรให้จังหวัดสมุทรปราการตรวจสอบว่าในช่วงเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ตรวจชำระใหม่มีผลใช้บังคับ มีผู้ใดใช้ชื่อมูลนิธิสามัคคีธรรมอิสลามในดวงตรา ป้ายชื่อ ฯลฯ หรือไม่ หากพบว่ากระทำความผิดดังกล่าวก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายด้วย

๒. เนื่องจากพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า “บรรดามูลนิธิที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและมีได้เป็นนิติบุคคล ถ้าประสงค์จะจัดตั้งเป็นนิติบุคคลและ

ใช้คำว่า “มูลนิธิ” ประกอบชื่อของตนต่อไป ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ” เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าขณะที่พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่มีผลบังคับมูลนิธิสามัคคีธรรมอิสลาม ซึ่งได้รับอนุญาตจัดตั้งองค์การจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๙ ไม่เคยจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงถือว่ามูลนิธิสามัคคีธรรมอิสลามเป็นมูลนิธิที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติให้ใช้ฯ ใช้บังคับ และได้เป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๑๒ ข้างต้น ถ้ามูลนิธิตั้งกล่าวประสงค์จะจัดตั้งเป็นนิติบุคคลและใช้คำว่า “มูลนิธิ” ประกอบชื่อของตนต่อไป ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๕ ตามมาตรา ๑๒ แต่มูลนิธิสามัคคีธรรมอิสลามกลับมายื่นขอจดทะเบียนในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๒ จึงเป็นการละเลยไม่ยื่นขอจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด นายทะเบียนจึงไม่อาจรับจดทะเบียนให้ได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ ๔) ได้พิจารณาข้อหาหรือดังกล่าวโดยฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ) แล้ว เห็นว่า มูลนิธิสามัคคีธรรมอิสลามเป็นมูลนิธิที่ดำเนินการมาก่อนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ ตรวจชำระใหม่ โดยการดำเนินการดังกล่าวมิได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล แต่ดำเนินการโดยได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นองค์การจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ต่อมาเมื่อมีการตรวจชำระประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ ได้มีการบัญญัติว่ามูลนิธิต้องจดทะเบียน (มาตรา ๑๑๐<sup>๑</sup>) และต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “มูลนิธิ” ประกอบกับชื่อของมูลนิธิ (มาตรา ๑๑๓)<sup>๒</sup> โดยมาตรา ๑๒<sup>๓</sup> แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติให้บรรดามูลนิธิที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และมีได้เป็นนิติบุคคล ถ้าประสงค์จะจัดตั้งเป็นนิติบุคคลจะต้องมายื่น

<sup>๑</sup> มาตรา ๑๑๐ มูลนิธิได้แก่ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษาหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมิได้มุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน และได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

การจัดการทรัพย์สินของมูลนิธิ ต้องมิใช่เป็นการหาผลประโยชน์เพื่อบุคคลใดนอกจากเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธินั้นเอง

<sup>๒</sup> มาตรา ๑๑๓ มูลนิธิต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “มูลนิธิ” ประกอบกับชื่อของมูลนิธิ

<sup>๓</sup> มาตรา ๑๒ บรรดามูลนิธิที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและมีได้เป็นนิติบุคคล ถ้าประสงค์จะจัดตั้งเป็นนิติบุคคลและใช้คำว่า “มูลนิธิ” ประกอบชื่อของตนต่อไป ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

คำขอจดทะเบียนตามมาตรา ๑๑๔<sup>๔</sup> แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ซึ่งโดยผลของบทบัญญัติดังกล่าวหากมูลนิธิมิได้ยื่นคำขอจดทะเบียน มูลนิธิตามกำหนดเวลาดังกล่าว มูลนิธิจะใช้คำว่า “มูลนิธิ” ประกอบกับชื่อของตนต่อไปไม่ได้ มิฉะนั้นจะเป็นความผิดตามมาตรา ๖๐<sup>๕</sup> แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๙ แต่ทั้งนี้บทบัญญัติ ดังกล่าวก็ได้เป็นการตัดสิทธิที่จะยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นมูลนิธิแต่ประการใด ฉะนั้น เมื่อมูลนิธิ สามัคคีธรรมอิสลามได้ยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนเพื่อจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ นาย ทะเบียนจึงต้องรับคำขอนั้นไว้พิจารณาดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๑๔<sup>๖</sup> แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์

(ลงชื่อ) อักษราทร จุฬารัตน

(นายอักษราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

<sup>๔</sup> มาตรา ๑๑๔ การขอจดทะเบียนมูลนิธินั้น ให้ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนาย ทะเบียนแห่งท้องที่ที่สำนักงานใหญ่ของมูลนิธิจะตั้งขึ้น ในคำขออย่างน้อยต้องระบุเจ้าของทรัพย์สินและรายการ ทรัพย์สินที่จะจัดสรรสำหรับมูลนิธิ รายชื่อ ที่อยู่และอาชีพของผู้จะเป็นกรรมการของมูลนิธิทุกคนพร้อมกับแนบ ข้อบังคับของมูลนิธิมากับคำขอด้วย

<sup>๕</sup> มาตรา ๖๐ ผู้ใดใช้คำว่า “มูลนิธิ” ประกอบกับชื่อ ในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมายใบแจ้ง ความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจ โดยมิได้เป็นมูลนิธิที่ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พหณิश्य เว้นแต่เป็นการใช้ในการขอจดทะเบียนเกี่ยวกับการตั้งมูลนิธิ หรือในการแปลอักษรต่างประเทศเป็น อักษรไทยโดยมีอักษรต่างประเทศกำกับไว้ด้วย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่ เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้

<sup>๖</sup> มาตรา ๑๑๔ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอแล้วเห็นว่า คำขอนั้นถูกต้องตามมาตรา ๑๑๔ และข้อบังคับถูกต้องตามมาตรา ๑๑๒ และวัตถุประสงค์เป็นไปตามมาตรา ๑๑๐ และไม่ขัดต่อกฎหมายหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่เป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ และ รายการซึ่งจัดแจ้งในคำขอหรือข้อบังคับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิและผู้จะเป็นกรรมการของมูลนิธิ นั้นมีฐานะและความประพฤติเหมาะสมในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ ให้นายทะเบียนรับจด ทะเบียนและออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่มูลนิธินั้น และประกาศการจัดตั้งมูลนิธิในราชกิจจา นุเบกษา

ถ้านายทะเบียนเห็นว่าคำขอหรือข้อบังคับไม่ถูกต้องตามมาตรา ๑๑๔ หรือมาตรา ๑๑๒ หรือ รายการซึ่งจัดแจ้งในคำขอหรือข้อบังคับไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิหรือผู้จะเป็นกรรมการของมูลนิธิ มีฐานะหรือความประพฤติไม่เหมาะสมในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ ให้มีคำสั่งให้ผู้ขอจด ทะเบียนแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง เมื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนและออก ใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่มูลนิธินั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา  
ธันวาคม ๒๕๔๒